

ISSN 2663-9114

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВІСНИК

Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

Випуск 3 (159)

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2019

**ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ СЕРІЇ «ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

Голова редакційної колегії		Chairman of the editorial board	
Носко М. О.	д-р пед. наук, проф., акад. НАПН України	Nosko M. O.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine (<i>Ukraine</i>)
Вільчковський Е. С.	д-р пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України (<i>Польща</i>)	Vilchkovskiy E. S.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresp. Member of the NAPS of Ukraine (<i>Poland</i>)
Гаркуша С. В.	д-р пед. наук, проф.	Harkusha S. V.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Горошко Ю. В.	д-р пед. наук, проф.	Horoshko Yu. V.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Грищенко С. В.	д-р пед. наук, проф.	Hryshchenko S. V.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Густавсон Н.	д-р філос. наук, проф. (<i>Фінляндія</i>)	Gustavson N.	Doctor of Philosophical Sciences, Professor (<i>Finland</i>)
Давиденко А. А.	д-р пед. наук, проф.	Davydenko A. A.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Дорошенко Т. В.	д-р пед. наук, проф.	Doroshenko T. V.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Жила С. О.	д-р пед. наук, проф.	Zhyly S. O.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Завацька Л. М.	канд. пед. наук, проф.	Zavatska L. M.	PhD in Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Костюченко А. О.	канд. пед. наук	Kostiuchenko A. O.	PhD in Pedagogical Sciences (<i>Ukraine</i>)
Кузьменко Н. М.	д-р пед. наук, доцент	Kuzmenko N. M.	Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (<i>Ukraine</i>)
Лазаренко М. Г.	канд. пед. наук, доцент	Lasarenko M. G.	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (<i>Ukraine</i>)
Лонг С.	PhD з пед. наук (<i>Ірландія</i>)	Long S.	PhD in Pedagogical Sciences (<i>Ireland</i>)
Матвійчук Л. А.	канд. пед. наук, доцент	Matviichuk L. A.	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (<i>Ukraine</i>)
Міненко А. О.	д-р пед. наук, проф.	Minenok A. O.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Носовець Н. М.	канд. пед. наук, доцент	Nosovets N. M.	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (<i>Ukraine</i>)
Пліско В. І.	д-р пед. наук, проф.	Plisko V. I.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Проніков О. К.	д-р пед. наук, проф.	Pronikov O. K.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Савченко В. Ф.	канд. пед. наук, проф.	Savchenko V. F.	PhD in Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Стрілець С. І.	д-р пед. наук, проф.	Strilets S. I.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Терентьєва Н. О.	д-р пед. наук, проф.	Tetentieva N. O.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Тимошко Г. М.	д-р пед. наук, проф.	Tymoshko H. M.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Торубара О. М.	д-р пед. наук, проф.	Torubara O. M.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Третяк О. С.	д-р пед. наук, проф.	Tretiak O. S.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)
Трояновська М. М.	канд. пед. наук, доцент	Troianovska M. M.	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (<i>Ukraine</i>)
Янченко Т. В.	д-р пед. наук, проф.	Yanchenko T. V.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (<i>Ukraine</i>)

Відповідальний за випуск кандидат педагогічних наук, доцент **Жара Г. І.**

Заснований 30 листопада 1998 р.

(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.)

Адреса редакційної колегії:

14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Протокол № 2 від 25 вересня 2019 року)

Збірник наукових праць «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» затверджений як фахове видання України, в якому публікуються оригінальні теоретичні та експериментальні роботи в галузі педагогіки (Серія: Педагогічні науки), відповідно до наказу МОН України № 528 від 12 травня 2015 р.

УДК 612.22:612.66

Шалар О. Г.ORCID <http://orcid.org/0000-0001-9878-5827>

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри олімпійського та професійного спорту,
Херсонський державний університет
(Херсон, Україна) E-mail: shalar@ksu.ks.ua

Стрикаленко Є. А.ORCID <http://orcid.org/0000-0001-7686-8736>

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту,
Херсонський державний університет
(Херсон, Україна) E-mail: strikalenko76@gmail.com

Гузар В. М.ORCID <http://orcid.org/0000-0002-4427-2425>

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання,
Херсонська державна морська академія
(Херсон, Україна) E-mail: guzarv59@gmail.com

ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЮНИХ ГАНДБОЛІСТОК ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета роботи – встановити наявність взаємозв'язку між властивостями особистості та змагальною діяльністю юних гандболісток.

Методологія. У дослідженні використані: методика оцінки властивості особистості юних гандболісток, методика оцінки психічних станів та мотивації спортсменок, методика оцінки змагальної діяльності юних гандболісток, методи математичної статистики.

Наукова новизна результатів роботи полягає у тому, що виділені психічні стани юних гандболісток і їх прояви у змаганнях із різними за класом суперниками; встановлені особистісні якості (самооцінка, настрої, мотиваційна сфера, агресія тощо), які складають підґрунтя саморегуляції і поведінки юних гандболісток; доповнені дані про зміст і спрямованість властивостей особистості юних спортсменок.

Висновки. Гандбол відноситься до командних видів спорту, де ігри проводяться із зіткненням з суперником. Команди прагнуть досягти переваги над суперником, маскуючи свої задуми і одночасно намагаючись розкрити плани противника. Процес гри визначається наявністю техніки, тактики і стратегії. Без цих складових, а також без прояву психологічних особливостей гандболісток (інтелекту, мотиваційних та емоційних складових) спортивне єдиноборство команд неможливо. Наше дослідження довело, що юні херсонські гандболістки, маючи завищений рівень передзмагальної тривожності (91,6 %) у змаганні із сильним суперником команди м. Ужгород перемогли за рахунок правильно побудованої роботи тренера команди до початку і під час гри. У змісті психологічної підготовки тренера були конкретні індивідуальні завдання для кожного гравця. У дослідженні виявлені завищені показники вербальної агресії, образи і докору (64,3 %) у юних гандболісток. Але у дівчат відсутня ворожа агресивність до команд-суперників за рахунок відсутності надмірного акценту на досягнення перемоги. Перспективою подальших досліджень має бути взаємозв'язок властивостей особистості юних гандболісток із фізичною та технічною підготовленістю.

Ключові слова: гандбол, тривожність, мотивація, агресія, ригідність.

Постановка проблеми. Постійне прагнення людини задовольняти свої потреби в русі, розвивати фізичні якості сприяло тому, що фізичні вправи поступово трансформувалися в сучасні види спорту. Таким чином, фізичні вправи відокремлюються в окремий вид людської діяльності – спортивну діяльність, яка відрізняється специфічними особливостями. Не секрет, що для різних видів спорту характерні різні психологічні навантаження [4; 9].

Недостатня увага психічної підготовки спостерігається вже в юнацькому віці, коли дитина приходить займатися спортом, не кажучи вже про професійний спорт. Тренера вважають, що найголовніше – це розвиток фізичних якостей (швидкості, витривалості, сили та інше), а використання спеціальних прийомів щодо розвитку впевненості у своїх силах перед змаганнями може відійти на другий план. Це хибна думка, тому що наполегливе прагнення до самого кінця боротися за досягнення мети (нерідко за перемогу), розвиток сили волі, високій рівень стійкості проти зовнішніх і внутрішніх впливів, що збивають, здатність довільно управляти своїми діями, думками, відчуттями, поведінкою в цілому, або наприклад самовладанням – є обов'язковою умовою для перемоги у спорті [11].

Практика спортивної діяльності доводить, що один з головних компонентів в спорті – це розвиток фізичних якостей, але якщо спортсмен слабкий психічно, то надалі на одному зі своїх головних змагань може не справитися з психічним навантаженням [1; 4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Безумовно, одним з основних компонентів структури змагальної діяльності є техніка виконання спеціалізованих рухів щодо обраного виду спорту. В. Платонов (2018) характеризує техніку змагальної діяльності як систему певних прийомів і дій, виходячи із специфіки виду спорту, за допомогою якої досягається спортивний результат. На його думку, фактором, що визначає структуру змагальної діяльності, є спрямованість на досягнення найвищого для даного спортсмена результату [8]. Тобто в умовах чітко регламентованого суперництва діяльність спортсмена спрямована на максимальну реалізацію його індивідуальних можливостей. Тому психологічна підготовка є важливою складовою у жіночому гандболі.

Саме стійкість до несприятливих станів, що виникають під час спортивної діяльності, є важливою складовою психологічного забезпечення підготовки спортсменів. Так вважають О. Гринь (2015) та Є. Ільїн (2010), доводячи у своїх роботах зниження ефективності діяльності спортсменів через появу тривоги, страху, моногонії, стомлення, фрустрації тощо [1; 4]. Як стверджують американські психологи Р. Вейнберг і Д. Гоулд (1998), розуміти і прогнозувати поведінку в спорті можливо лише враховуючи властивості особистості і стани спортсменів [11]. Як психологічні, та і педагогічні рекомендації з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів щодо подолання негативних психічних станів, представлені в роботі Б. Яковлева і Г. Бабушкіна (2016) [9, 539–544].

На думку Ж. Козіної, В. Слюсарева, Є. Волкова (2004), у структурі підготовленості гандболістів важливе місце посідає психологічна підготовка [6]. Серед її складових суттєве місце відводиться міжособистісним відношенням. Це довели у своїх дослідженнях В. Гузар, Є. Стрикаленко, О. Шалар та ін. (2010, 2014, 2016), вказуючи на взаємозв'язок між психологічною сумісністю, взаєморозумінням з ефективністю спортивної діяльності гандболісток [2, 3, 12]. Також в роботах цих авторів (2014, 2017) доводяться закономірності проявів фізичних, інтелектуальних якостей, темпераменту, волі гандболісток різного ігрового амплуа [7; 10; 13; 14].

Дослідження проведено згідно науково-дослідної теми кафедри олімпійського та професійного спорту Херсонського державного університету «Оптимізація навчально-тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації» (№ державної реєстрації 0116U005791).

Мета – встановити наявність взаємозв'язку між властивостями особистості та змагальною діяльністю юних гандболісток.

Методологія. Методика оцінки властивості особистості юних гандболісток, методика оцінки психічних станів та мотивації в дослідженні спортсменок, методика оцінки змагальної діяльності юних гандболісток, методи математичної статистики.

Наукова новизна результатів роботи полягає в тому, що виділені психічні стани юних гандболісток і їх прояви у змаганнях із різними за класом суперниками; встановлені особистісні якості (самооцінка, настрої, мотиваційна сфера, агресія тощо), які складають підґрунтя саморегуляції і поведінки юних гандболісток; доповнені дані про зміст і спрямованість властивостей особистості юних спортсменок.

Результати дослідження. Дослідження проводились на базі Херсонського вищого училища фізичної культури. Матеріальна база даного закладу освіти достатньо мірою відповідає тим вимогам, які були необхідні для вирішення поставлених у дослідженні завдань. Дослідження тривало протягом 2018–2019 років.

У процесі дослідження брали участь херсонська гандбольна команда дитячої ліги «ХВУФК» 2003–2004 року народження. Всього у дослідженні брало участь п'ятнадцять гравців, які мають різні вікові показники, різний спортивний розряд, спортивний стаж та амплуа.

Психолого-педагогічне тестування юних гандболісток проводилося за певними методиками: Ч. Д. Спілбергера – Ю. Л. Ханіна «Шкала самооцінки реактивної (ситуативної) і особистісної тривожності»; методика «Самооцінка екстравертності, ригідності і тривожності»; методика А. Басса і А. Дарки «Діагностика агресії»; методика «Опитувальник САН»; методика «Оцінка потреби в досягненні» [5].

У процесі тренувальної та змагальної діяльності можна спостерігати безліч факторів, які впливають на якість спортивної діяльності гандболісток. Оцінюючи рівень особистісної тривожності,

юні гандболістки вважали, що 58,3 % з них мають низький, а 41,7 % середній рівень тривожності. Високий рівень особистісної тривожності не виявлений. Спостереження та бесіди з тренерами підтвердили, що дівчата в повсякденному житті спокійні, врівноважені та засвідчили відсутність в команді емоційних та невротичних зривів.

Ситуативна тривожність визначалася перед грою з сильним суперником (команда м. Ужгород), де високий рівень склав 91,6 %. Від цієї гри залежало місце в турнірній таблиці. Вся команда переживала почуття високої відповідальності. Гру команда виграла, але деякі гравці з високим рівнем тривожності зіграли нижче своїх можливостей. Аналізуючи вплив стану тривожності юних гандболісток на якість гри із сильним суперником – командою м. Ужгород, відмічено високий рівень передзмагальної тривожності (за виключенням одного гравця Анжели С.). У Анжели С. (КМС) був виявлений середній рівень тривожності і оцінка за гру найвища (5 балів). Це свідчить про те, що гандболістка повністю була сконцентрована на виконанні завдань тренера.

Досліджуючи властивості особистості юних гандболісток, була застосована методика самооцінки екстравертності, ригідності та тривожності. З високим рівнем екстраверсії та тривожності було виявлено 80 % і 20 % з середнім. Якщо екстраверсія – це типова властивість для юнацьких команд з ігрових видів спорту, де більшість дівчат досить імпульсивні, ініціативні, соціально адаптовані тощо, то наявність саме таких показників з тривожності говорить про те, що переживання напруги і тривоги у дівчат завищене і пов'язане з високою відповідальністю юних гандболісток до змісту тренувань і змагань. Високий прояв ригідності був виявлений у 33,3 %, середній – у 46,7 % і низький – у 20 % юних гандболісток. Тобто у третини спортсменок існують труднощі у перебудові раніше засвоєних у тренуванні тактичних схем на певні ситуації змагальної діяльності. Їм буває іноді важко гнучко змінити свою поведінку у мінливих змагальних умовах. Це приводить до більш частих замінів гравців під час змагань.

Наступним кроком дослідження була діагностика агресії, через яку іноді бувають вилучення гравця з гри, а за рахунок контрольованої агресії можна досягти позитивного командного результату.

Вважається, що агресія – це цілеспрямована деструктивна поведінка людини, яка суперечить суспільно встановленим нормам [4; 9; 11]. Дуже часто в командних видах спорту зайва агресивність гравця призводить до його вилучення, тому для тренерів важливо знати, в яких формах це може проявлятися. Залежно від застосованих засобів агресію поділяють на фізичну (Ф); непряму (Н/А); роздратування (Р); негативізм (Н); образа (О); підозрілість (П); вербальну агресію (В); докори сумління, почуття провини (Д). Всі ці показники досліджувалися за допомогою методики А. Басса і А. Дарки (таблиця 1)

Таблиця 1

**Показники агресії юних гандболісток 14 – 15 років
в залежності від ігрового амплуа (бали)**

№	Амплуа	Спорт. розряд	Ф	Н/А	Р	Н	О	П	В	Д
1.	Воротар	КМС	6	3	6	3	3	4	7	4
2.	Воротар	2	2	3	5	3	5	6	9	6
3.	Воротар	2	7	5	10	4	5	5	9	6
4.	Центральний	КМС	6	8	7	1	5	6	4	6
5.	Центральний	КМС	8	3	4	1	5	7	11	8
6.	Півсередній	2	3	4	7	2	6	6	5	7
7.	Півсередній	2	7	7	8	5	7	9	6	7
8.	Півсередній	2	6	6	4	2	5	3	8	7
9.	Лінійний	2	9	6	8	2	3	2	8	3
10.	Лінійний	КМС	1	5	3	3	5	5	6	3
11.	Крайній	КМС	4	4	4	2	4	2	7	5
12.	Крайній	2	5	6	6	4	8	8	11	9
13.	Крайній	2	1	4	6	2	4	4	7	6
14.	Крайній	2	3	3	2	1	2	2	6	4
Всього:			68	67	80	35	67	69	104	81

Проаналізувавши результати цього тесту, можна зауважити, що у більшості гравців (64,3 %) були виявлені високі та середні показники вербальної агресії, образи, а також почуття провини (докору). Цим дівчатам притаманні словесні погрози, крики, також прояви заздрощів, почуття гніву, незадоволеності діями товаришів по команді і суперників. Низькі показники були виявлені за непрямую агресією (64,3 %) та за негативізмом і підозрілістю (57,2 %). Це говорить про те, що в команді відсутні плітки та схильності недовіри до тренерів.

В спортивній діяльності важливим є прояв спортсменами таких психічних станів, як самопочуття, активність, настрої. Саме ступінь рухливості, швидкості і темпу протікання функцій (активність); силу, здоров'я, стомлення (самопочуття); характеристики емоційного стану (настрої) – є суттєвим підґрунтям успішності в спорті. Досліджуючи у юних гандболісток такі чинники, як самопочуття, активність, настрої були отримані такі результати (таблиця 2):

Таблиця 2

Рівень психічних станів юних гандболісток 14–15 років (%)

Рівні \ Ознаки	Самопочуття	Активність	Настрої
Високий	33,3	40	60
Достатній	13,4	26,7	33,4
Середній	33,3	26,7	6,6
Низький	20	6,6	-

Результати діагностики показали, що настрої гандболісток знаходився на високому рівні (93,4 %). Це пов'язано з тим, що тренер команди завжди використовувала на тренуваннях нові вправи або у різних варіантах, використовуючи ігровий і змагальний методи. Активність у цієї команди на достатньому рівні. У трьох гандболісток був виявлений низький рівень самопочуття, з них дві спортсменки другого розряду, психічний стан яких погіршився через їх зайву активність до фізичних навантажень. А у гандболістки із спортивним розрядом КМС погіршення самопочуття відбулося за сімейними обставинами. В цілому психічні стани юних гандболісток на момент проведення дослідження (підготовчий період тренувань) досить позитивні.

Успіх у будь-якій діяльності залежить не лише від здібностей, а й від мотивації (тобто від прагнення самоутверджуватися, досягати високих результатів, наслідувати кумирів тощо). Чим вищий рівень мотивації, тим більше чинників (мотивів) спонукають людину до діяльності, то більше зусиль вона схильна докладати. Мотивація – це трудомісткий психологічний процес ініціації, вкладення енергії, напряму і формування цілеспрямованої поведінки.

Спортивна мотивація складається з двох частин: короткочасної і довгострокової. Короткочасна мотивація – це рішення подолати перешкоду тут і зараз, досягти певної мети в конкретний проміжок часу. Довгострокова мотивація – це рішення досягти більшої мети, шлях до якої складається з невеликих успіхів.

Проведене нами дослідження дозволяє побачити рівень мотивації команди. Методика «Оцінки потреби в досягненні» була проведена 15 лютого 2019 року за 4 години до матчевої зустрічі з командою Кривого Рогу (таблиця 3).

Результати тестування доводять, що у більшості гравців команди виявлений середній рівень мотивації. Напевне, це можна пояснити тим, що команда суперників була менш підготовленою до цих змагань. Але незважаючи на результат гри (перемога з рахунком 39:12) та слабких суперників, оцінка за гру була різною. Високу оцінку (5 балів) отримали 3 гравця КМС та 1 гравець (Валерія Р. – другого розряду). А у інших гравців був відмічений середній рівень мотивації та середня оцінка за гру. Якщо аналізувати самооцінку окремих гравців, то можна сказати, що у лінійного гравця Маргарити Т. (2-й розряд) був виявлений низький рівень мотивації. Тобто для цієї спортсменки заняття гандболом – це тимчасове заняття, сам процес тренування і участь у змаганнях займає не дуже важливе місце в житті. Хоча вона переймається змагальним результатом і на змаганнях прагне сумлінно виконувати завдання тренера. Отже, враховуючи різноманітність мотивів і їх динамічність у юних гандболісток, прагнення до спільної перемоги дозволяє успішно виступати тим, у кого потреба в досягненні менш стійка.

Висновки. Гандбол відноситься до командних видів спорту, де ігри проводяться із зіткненням з суперником. Команди прагнуть досягти переваги над суперником, маскуючи свої задуми і одночасно намагаючись розкрити плани противника. Процес гри визначається наявністю техніки, тактики і стратегії. Без цих складових, а також без прояву психологічних особливостей гандболісток (інтелекту, мотиваційних та емоційних складових) спортивне єдиноборство команд неможливо.

Оцінка потреби в досягненні юних гандболісток 14–15 років

№	Амплуа	Спорт. розряд	Рівень в досягненні
1.	Воротар	КМС	Середній
2.	Воротар	2	Середній
3.	Воротар	2	Високий
4.	Центральний	КМС	Середній
5.	Центральний	КМС	Середній
6.	Центральний	2	Середній
7.	Півсередній	2	Середній
8.	Півсередній	КМС	Середній
9.	Півсередній	2	Середній
10.	Лінійний	2	Низький
11.	Лінійний	КМС	Середній
12.	Крайній	2	Середній
13.	Крайній	КМС	Середній
14.	Крайній	2	Середній
15.	Крайній	2	Високий

Наше дослідження довело, що юні херсонські гандболістки, маючи завищений рівень передзмагальної тривожності (91,6 %) у змаганні із сильним суперником команди м. Ужгород перемогли за рахунок правильно побудованої роботи тренера команди до початку і під час гри. У змісті психологічної підготовки тренера були конкретні індивідуальні завдання для кожного гравця. У дослідженні виявлено завищені показники вербальної агресії, образи і докору (64,3 %) у юних гандболісток. Але у дівчат відсутня ворожа агресивність до команд-суперників за рахунок відсутності надмірного акценту на досягнення перемоги.

Перспективою подальших досліджень має бути взаємозв'язок властивостей особистості юних гандболісток із фізичною та технічною підготовленістю.

References

- Гринь О. Р. Психологічне забезпечення та супровід підготовки кваліфікованих спортсменів. Олімпійська література, Київ, 2015. 276 с.
Gryn, O. R. (2015). Psychological and training support of qualified athletes. Olympic literature [Psychologichne zabezpechennia ta suprovid pidhotovky kvalifikovanykh sportsmeniv]. Kyiv, Ukraine: Olimpiiska literatura. 276 p.
- Гузар В. М., Шалар О. Г., Мордюк, Д. Міжособистісні відношення гандболісток і їх вплив на змагальну діяльність. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 139. Т. II / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2016. 218–222.
Huzar, V. M., Shalar, O. H., & Mordjuk, D. (2016). Mizhosobystisni vidnoshennia handbolistok i yikh vplyv na zmahalnu diialnist [Interpersonal relations of handball players and their influence on competitive activities]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka*. – *Bulletin of Chernihiv T. H. Shevchenko National Pedagogical University*. 139. Issue 139. Vol.2. / Chernihiv T.H. Shevchenko National Pedagogical University 218–222.
- Гузар В. Н., Шалар О. Г., Норик А. О. Взаимоотношения как аспект психологического климата женской футбольной команды. *Физическое воспитание студентов*. 2014. 2, 8–12. doi:10.6084/m9.figshare.906307
Huzar, V. N., Shalar, O. H., & Noryk A. O. (2014). Vzaimootnosheniya kak aspekt psikhologicheskogo klimata zhenskoyj futbolnojy komandih [Relationship as an aspect of psychological climate of women's soccer team]. *Fizicheskoye vospitaniye studentov – Physical education of students*, 2, 8-12. doi:10.6084/m9.figshare.906307

4. Ильин Е. П. *Психология спорта*. СПб.: Питер, 2010. 352 с.
Pyin, Ye. P. (2010). *Psikhologiya sporta [Psychology of Sport]*. St. Petersburg, Russian Federation: Piter, 352.
5. Ложкин Г. В. Психология спорта: схемы, комментарии, практикум. Київ: Освіта України, 2011. 484 с.
Lozhkin, G. V. (2011). *Psikhologiya sporta: skhemih, komentarii, praktikum. [Psychology of Sports: Schemes, Comments, Workshops]*. Kyiv, Ukraine: Osvita Ukrainy – Education of Ukraine. 484 p.
6. Козіна Ж. Л., Слюсарев В. Ф., Волков Є. П. Факторна структура підготовленості гандболістів високого класу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 2004. 13, 39–47.
Kozina, Zh. L., Slyusarev, V. F., & Volkov, E. P. (2004). Faktorna struktura pidhotovlenosti handbolistiv vysokoho klasu [Factor structure of preparedness of handball players of high class]. *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, Psychology and Medical-Biological Problems of Physical Education and Sports*, 13, 39–47.
7. Жосан І. А., Стрикаленко Е. А., Шалар О. Г. Методика развития и комплексный контроль скоростно-силовых качеств гандболисток высокого класса. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2014. 9, 24–29.
Zhosan, I. A., Strykalenko, E. A., & Shalar, O. G. (2014). Methods of development and complex control of speed-strength qualities of high class handball players (Metodika razvitiya i kompleksnihyj kontrolj skorostno-silovihkh kachestv gandbolistok vihsokogo klassa). *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, Psychology and Medical-Biological Problems of Physical Education and Sports*, 9, 24–29.
8. Платонов В. Структура и содержание непосредственной подготовки спортсменов высокой квалификации к главным соревнованиям. *Наука в олимпийском спорте*. 2018. № 2. 17–41.
Platonov, V. (2018). Struktura y sodержanye neposredstvennoi podgotovky sportsmenov visokoi kvalyfykatsyy k glavnyim sorevnovanyiam [The structure and content of the direct training of high-qualified athletes for the main competitions]. *Nauka v olympyskom sporte – Science in Olympic Sports*. 2, 17–41.
9. Яковлев Б. П., Бабушкин Г. Д. Психология физической культуры: учебник. М.: Спорт, 2016. 624 с.
Yakovlev, B. P., & Babushkin, G. D. (2016). *Psikhologiya fizicheskoy kul'turii: uchebnik [Psychology of physical culture]: a textbook*. Moscow, Russian Federation: Sport. 624 p.
10. Стрикаленко Е. А., & Шалар О. Г. Вплив інтелектуальних здібностей на ефективність змагальної діяльності гандболісток високого класу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*, 2017. Вип. 147, Т.ІІ., 255–258.
Strykalenko, E. A., & Shalar, O. H. (2017). Vplyv intelektualnykh zdbivnostei na efektyvnist zmahalnoi diialnosti handbolistok vysokoho klasu [Influence of intellectual abilities on the effectiveness of competitive activities of high-end handball players]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka – Bulletin of Chernihiv T. H. Shevchenko National Pedagogical University, Issue. 147, Vol.2, 255–258*.
11. Уэйнберг Р. С., Гоулд Д. Основы психологии спорта и физической культуры. Олимпийская литература, 1998. 335 с.
Weinberg, R. S., & Gould D. (1998). *Osnovih psikhologii sporta i fizicheskoy kul'turii [Fundamentals of psychology of sport and physical culture]*. Kyiv, Ukraine: Olympic literature, 335 p.
12. Шалар О. Г., Снопина Ю. А., Стрикаленко Е. А. Психологическая совместимость женской гандбольной команды. *Физическое воспитание студентов*, 2010. 1, 109–112.
Shalar, O. H., Snopina, Yu. A. & Strykalenko, E. A. (2010). Psikhologicheskaya sovместimostj zhenskoyj gandbol'noj komandih [Psychological compatibility of women's handball team]. *Fizicheskoye vospitaniye studentov – Physical education of students*, 1, 109–112.
13. Шалар О., Жосан І., Шум Д., Стрикаленко Є. Властивості темпераменту і волі гандболісток різного ігрового амплуа. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2014. 40–43.
Shalar, O., Zhosan, I., Shum, D. & Strykalenko, Y (2014). Vlastyvosti temperamentu i voli handbolistok riznoho ihrovoho amplua [Characteristics of temperament and will of handball players of different game roles]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Sport Bulletin Dnieper*, 40–43.
14. Strykalenko Ye., Zhosan I. & Shalar O. Intellectual abilities high class handball players of different playing roles. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2017. 4 (40), 128–133.
Strykalenko, Ye., Zhosan, I. & Shalar, O. (2017). Intellectual abilities high class handball players of different playing roles. *Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi. – Physical education, sports and health culture in modern society*, 4 (40), 128–133.

Shalar O.

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9878-5827>
PhD in Pedagogics, Associate Professor
Associate Professor of Olympic and Professional Sports Department
Kherson State University
(Kherson, Ukraine) E-mail: shalar@ksu.ks.ua

Strykalenko Ye.

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7686-8736>
PhD in Physical Education and Sport, Associate Professor
Head of Olympic and Professional Sports Department
Kherson State University
(Kherson, Ukraine) E-mail: strikalenko76@gmail.com

Huzar V.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4427-2425>
PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Associate Professor of Physical Education Department
Kherson State Maritime Academy
(Kherson, Ukraine) E-mail: guzaro59@gmail.com

PROPERTIES OF PERSONALITY OF YOUNG HANDBALLERS AND THEIR INFLUENCE ON THE EFFECTIVENESS OF COMPETITIVE ACTIVITIES

The purpose of the work is to establish the existence of a relationship between personality traits and the competitive activity of young handball players.

Methodology. The study used: a methodology for assessing the personality traits of young handball players, a methodology for assessing the mental states and motivation of athletes, a methodology for assessing the competitive activity of young handball players, methods of mathematical statistics.

Scientific novelty of the work lies in the fact that the distinguished mental states of young handball players and their manifestations in competitions with different rivals; established personal qualities (self-esteem, mood, motivational sphere, aggression, etc.), which form the basis of self-regulation and behavior of young handball players; data on the content and orientation of personality characteristics of young athletes are supplemented.

Conclusions. Handball refers to team sports where games are played with a collision with an opponent. Teams strive to achieve an advantage over the opponent, masking their plans and at the same time trying to reveal the enemy's plans. The game process is determined by the presence of technology, tactics and strategy. Without these components, as well as without the manifestation of the psychological characteristics of handball players (intelligence, motivational and emotional components), martial arts teams are impossible. Our study showed that young Kherson handball players, having an increased level of pre-competitive anxiety (91.6%) in the competition with a strong rival of the team in Uzhgorod, won due to the well-constructed work of the team coach before and during the game. The content of the psychological training of the coach included specific individual tasks for each player. The study revealed overestimated indicators of verbal aggression, resentment and reproach (64.3%) among young handball players. But the girls lack hostile aggressiveness towards rivals due to the lack of an excessive emphasis on achieving victory. The prospect of further research should be the relationship of personality characteristics of young handball players with physical and technical readiness.

Key words: handball, anxiety, motivation, aggression, rigidity.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор В. Л. Смульський

ЗМІСТ

БИОМЕХАНІЧНІ, ПЕДАГОГІЧНІ, МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

<i>Архипов О. А., Філатова З. І., Євтушок М. В.</i> ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ ПЛАВАННЯ.....	3
<i>Бегун П. И.</i> ПРИВЕДЕНИЕ СИЛ ТЯГИ МЫШЦ, ФИКСИРУЮЩИХ ВНЕШНЮЮ НАГРУЗКУ.....	12
<i>Бондаренко В. В., Пронтенко К. В., Данильченко В. А.</i> СПЕЦИФІКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	17
<i>Борисенко В. В., Козерук Ю. В., Толочний В. М.</i> БИОМЕХАНИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАННІ ВОЛЕЙБОЛУ СТУДЕНТІВ ЗВО	23
<i>Гавроник В.И., Лушневский А.К.</i> ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОГРАММ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ МОТОСТРЕЛКОВЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ СУХОПУТНЫХ ВОЙСК РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	29
<i>Голяка С. К., Глухов І. Г., Дробот К. В.</i> ДИНАМІКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ БОРЧИНЬ ВІЛЬНОГО СТИЛЮ	35
<i>Єдинак Г. А., Галаманжук Л. Л., Марчук В. М.</i> ВНУТРІШНІ ЧИННИКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ.....	41
<i>Єфременко А. М., Насонкіна О. Ю., Шутеев В. В.</i> ГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ТРЕНУВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ БІГУНІВ-СПРИНТЕРІВ.....	47
<i>Кравчук К. В., Андреева В. В., Кравчук Т. В.</i> ОСНОВИ МОДЕЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОРФО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВОЛЕЙБОЛІСТОК	53
<i>Кривенцова І. В., Пашкевич С. А., Хворост М. В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	57
<i>Кривицкая Н. А.</i> ВЛИЯНИЕ МАССАЖНОГО УСТРОЙСТВА ДЛЯ СТОПЫ НА СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ МЕТАТЕЛЕЙ МОЛОТА.....	63

Носко Ю. М. ЗОВНІШНІ ТА ВНУТРІШНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	68
Оксьом П.М., Азаренков В.М., Бережна Л.І. УПРАВЛІННЯ СТУДЕНТСЬКОЮ ФУТЗАЛЬНОЮ КОМАНДОЮ ПІД ЧАС ЗМАГАНЬ	74
Петрик Д. П. РІВЕНЬ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ СПІВРОБІТНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	79
Пилипко О. О., Пилипко А. В. МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ СТРУКТУРИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СПОРТСМЕНІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ В ПЛАВАННІ СПОСОБОМ БАТЕРФЛЯЙ НА ДИСТАНЦІЇ 100 МЕТРІВ	86
Приймак С. Г., Радзівський В. П. ПРОГНОЗУВАННЯ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БОКСЕРІВ	95
Приймаков А. А., Мазурок Н. С., Омельчук Е. В. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРУКТУРЫ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ БОРЦОВ ВЫСОКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ НА ЭТАПЕ МАКСИМАЛЬНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ	101
Синіговець В. І., Синіговець І. В., Павленко В. Й. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМПОНЕНТІВ ТІЛА З БАЗАЛЬНИМ МЕТАБОЛІЗМОМ КВАЛІФІКОВАНИХ БІАТЛОНІСТОК	109
Синіговець Л. І., Пильтяй С. В., Редько С. Ю. ЗАСОБИ ПІЛАТЕСУ І СТЕП-АЕРОБІКИ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТОК	117
Слюсарчук В. В. ЗМІНА ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ДІВЧАТ – МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ УПРОДОВЖ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ В СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	125
Соколовская Л.Н., Кондратенкова Е.А. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ НА РАЗНЫХ ЭТАПАХ ПЕРВОГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ.....	131
Худолій О. М., Іващенко О.В., Веремеєнко В. Ю. РУХОВІ ЗДІБНОСТІ: СТРУКТУРА РОЗВИТКУ У ХЛОПЦІВ 12-14 РОКІВ	137
Шалар О. Г., Стрикаленко Є. А., Гузар В. М. ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЮНИХ ГАНДБОЛІСТОК ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	146

БИМЕХАНИЧНІ, ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОНСТРУКТОРСЬКІ РОЗРОБКИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ТА СПОРТІ

Корягін В. М., Блавт О. З., Пономарьов С. В. КОНТРОЛЬ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ КАРДІОРЕСПІРАТОРНОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	153
---	-----

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

<i>Волков Ю. О., Солтанович Л. Л.</i> КОНТРОЛЬ И ОЦЕНКА ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕСТОВ	158
<i>Жула Л. В., Ткаченко С. В., Жула В. П.</i> РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНИХ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ВОЛЕЙБОЛОМ.....	165
<i>Куртова Г. Ю., Гришко Ю. Ю., Пономаренко О. В.</i> СТРУКТУРА РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	170
<i>Лисенко Л. Л., Вітченко А. М., Воеділова О. М.</i> ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЇ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	175
<i>Огарь Г. О., Кальницький Б. О., Кривенцова І. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ СИЛОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ БОРЦІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	182
<i>Полулященко Ю. М., Саєнко В. Г., Толчева Г. В.</i> ГЕНЕРАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС КУМУЛЯЦІЇ ПАТРІОТИЗМУ ЗА СУТНІСТЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	188
<i>Проніков О. К., Терентьєва Н. О., Дейкун М. П.</i> ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ	195
<i>Рибалко Л. М.</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	201
<i>Сагач О. М.</i> ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДНА З ОСНОВОПОЛОЖНИХ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ВЧИТЕЛЯ.....	208
<i>Строк А. Н., Городилін С. К.</i> МЕТОДИКА ОЦЕНКИ ВОЕННО-ПРИКЛАДНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ УЧАЩИХСЯ КАДЕТСКИХ УЧИЛИЩ 10-11 КЛАССОВ.....	213
<i>Сундукова І. В.</i> ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	218
<i>Федорець В. М., Клочко О. В.</i> РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОСНОВІ РОЗКРИТТЯ ФЕНОМЕНУ ЗДОРОВ'Я, РЕПРЕЗЕНТОВАНОГО ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЯ ТА ОНТОЛОГІЯ.....	223
<i>Цигура Г.О.</i> ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПИТАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	236
<i>Шинкарьова О. Д.</i> КОМПОНЕНТИ І РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФІТНЕСУ В ЗВО.....	243

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'Я ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

<i>Бужина І. В., Імерідзе М. Б., Непомнящая І. М.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПОСТАВИ В ОНТОГЕНЕЗІ ШКОЛЯРІВ 10–12 РОКІВ	250
<i>Завидівська Н. Н.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНОЇ СХЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: КОНЦЕПТ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ.....	256
<i>Мехед О. Б., Рябченко С. В., Жара Г. І.</i> АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ.....	262
<i>Носко М. О., Гаркуша С.В., Вертель О.В.</i> СУЧАСНІ ФАКТОРИ РИЗИКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ І СТУДЕНТІВ	267
<i>Носко М. О., Завидівська О. І.</i> СТРУКТУРА КОМПЛЕМЕНТАРНО-ІНТЕГРАТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДО СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА ОРГАНІЗАЦІЇ.....	274
<i>Павленко І. О.</i> ФІЗКУЛЬТУРНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ-ПРЕДМЕТНИКА ЯК СОЦІАЛЬНО НЕОБХІДНИЙ НАПРЯМОК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	282
<i>Петренко Н. В., Петренко О. П., Романова В. Б.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	287
<i>Самохвалова І. Ю.</i> НЕФОРМАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА СТУДЕНТІВ.....	292
<i>Трояновська М. М., Лазаренко М. Г., Жлобо В.О.</i> ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ В АДАПТИВНІЙ ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРИ ДЛЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	296
<i>Ханікянц О.В., Соломонко А.О., Римар О.В.</i> ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ДІВЧАТ 15 - 16 РОКІВ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТОК КОЛЕДЖУ 1 РОКУ НАВЧАННЯ).....	302
<i>Юраго О. Л.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УРОВНЯ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СТУДЕНТОВ ГРОДНЕНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ЯНКИ КУПАЛЫ	309
<i>Яготін Р. С., Дегтяренко Т. В., Босенко А. І.</i> МОДЕЛЬ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ АДАПТОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ.....	317

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ Й УДОСКОНАЛЕННЯ СПОРТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

<i>Бермудес Д. В., Балашов Д. І., Чхайло М. Б.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІТНЕСУ В НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ СТУДЕНТІВ-ФУТБОЛІСТІВ.....	323
<i>Бойчук Р.І., Корон М.Ю., Белявський І.Л.</i> ЗНАЧУЩІСТЬ СПРИТНОСТІ ТА КООРДИНАЦІЇ ДЛЯ УСПІШНОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДО ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ.....	330
<i>Бурла А. О., Возний А. П., Сірик А. Є.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ЮНИХ ЛИЖНИКІВ-ГОНЩИКІВ І БІАТЛОНІСТІВ	335
<i>Вертель А. В., Лятин В. П., Сероштан В. М.</i> ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ФИЗИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ И ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ОСНАЩЕННОСТИ ВОЛЕЙБОЛИСТОВ НА ЭТАПЕ СПЕЦІАЛІЗІРОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПОДГОТОВКИ.....	340
<i>Воронович Ю. В.</i> СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ДАННЫХ СПОРТСМЕНОВ ТЯЖЕЛОАТЛЕТОВ РАЗЛИЧНОЙ СПОРТИВНОЙ КВАЛИФИКАЦИИ	347
<i>Гейченко Л. М.</i> ВЗАИМОСВЯЗЬ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СПЕЦИАЛЬНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ И СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ЛЕГКОАТЛЕТОВ, СПЕЦИАЛИЗИРУЮЩИХСЯ В СПОРТИВНОЙ ХОДЬБЕ.....	352
<i>Жлобо Т. М., Жлобо В. О., Половніков І. І.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТОК ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ KANGOO JUMPS™	357
<i>Кривенков Ю. В.</i> К ВОПРОСУ О ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ КУРСАНТОВ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ МВД	362
<i>Левков Р. В.</i> К ВОПРОСУ ОБ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ НЕКОТОРЫХ ТЕХНИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ В СПОРТИВНОМ ПОЕДИНКЕ ТАЭКВОНДО WT	367
<i>Лутовинюв Ю. А.</i> ПРОБЛЕМА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СРЕДСТВ ОБЩЕЙ И СПЕЦИАЛЬНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ В ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ПЕРИОДЕ ГОДИЧНОГО МАКРОЦИКЛА.....	372
<i>Николаичева А. С.</i> ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕТОДИКИ СИЛОВОЙ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СТУДЕНТОВ-БАСКЕТБОЛИСТОВ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ВОЛЬНОЙ БОРЬБЫ.....	378
<i>Николаичева А. С., Белова Т. Ч., Попко Л. Ф.</i> ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ЮНЫХ БАСКЕТБОЛИСТОВ НА ЭТАПЕ НАЧАЛЬНОЙ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ.....	385
<i>Печковский И. В., Лавишук Д. А., Комоцкий К. Р.</i> ПОВЫШЕНИЕ БЫСТРОТЫ ДВИГАТЕЛЬНОЙ РЕАКЦИИ У КУРСАНТОВ МИЛИЦИИ ПРИ НАНЕСЕНИИ КОНТРАТАКУЮЩИХ ДЕЙСТВИЙ НОГАМИ.....	396

////////////////////
CONTENT

Arkhyrov O., Filatova Z., Yevtushok M. THE LOCOMOTOR ACTIVITY INCREASING IN PEDAGOGICAL UNIVERSITY STUDENTS BY THE MEANS OF SWIMMING	3
Begun P. CASTING THE TRACTION FORCES OF MUSCLES THAT FIX THE EXTERNAL LOAD	12
Bondarenko V., Prontenko K., Danylchenko V. SPECIFICS OF PHYSICAL TRAINING OF EMPLOYEES OF INVESTIGATIVE UNITS OF NATIONAL POLICE OF UKRAINE	17
Borysenko V., Kozeruk Y., Tolochnyi V. BIOMECHANICAL MODELLING IN VOLLEYBALL EDUCATION OF HEI STUDENTS	23
Hauronik V., Lushneuski A. EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF PHYSICAL TRAINING PROGRAMMES FOR THE BELARUSIAN ARMY'S MOTORIZED RIFLE UNITS	29
Holiaka S., Hlukhov I., Drobot K. DYNAMICS OF THE LEVEL OF FREESTYLE WRESTLERS' PHYSICAL WORKING CAPACITY DEVELOPMENT	35
Iedynak G., Galamanzhuk L., Marchuk V. INTERNAL FACTORS OF MEDICAL COLLEGE STUDENTS TO PERFORM PHYSICAL ACTIVITY	41
Yefremenko A., Nasonkina O., Shutieiev V. GRAPHIC CHARACTERISTICS OF MAIN TRAINING LOADS OF SPRINTERS IN THE 1 YEAR TRAINING MACROCYCLE	47
Kravchuk K., Andreieva V., Kravchuk T. BASICS OF MODEL CHARACTERISTICS OF VOLLEYBALL PLAYERS MORPHOFUNCTIONAL PREPAREDNESS	53
Kryventsova I., Pashkevych S., Khvorost M. CURRENT STATE OF PHYSICAL PERFORMANCE OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY STUDENTS	57
Krivitskaya N. INFLUENCE OF MASSAGE DEVICE FOR FOOT ON COMPETITIVE RESULTS OF HAMMER THROWERS	63
Nosko Yu. EXTERNAL AND INTERNAL FACTORS PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PERSONALITY FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TEACHING PHYSICAL CULTURE	68
Oksiom P., Azarenkov V., Berezhnaya L. MANAGEMENT OF THE STUDENT FUTZAL TEAM DURING THE RACES	74
Petryk D. OFFICERS' PERSONAL SECURITY LEVEL IN THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE	79
Pilipko O., Pilipko A. MODELING OF INDICATORS OF STRUCTURE OF COMPETITIVE ACTIVITY AND SPECIAL TRAINING OF HIGHLY SKILLED ATHLETES, WHO SPECIALIZE IN SWIMMING BUTTERFLY AT THE DISTANCE OF 100 METERS	86
Priymak S. PREDICTION OF THE SUCCESS OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF BOXERS	95

<i>Pryimakov A., Mazurok N., Omelchuk E.</i> IMPROVING OF THE STRUCTURE OF PHYSICAL FITNESS OF HIGHLY QUALIFIED WRESTLERS AT THE STAGE OF MAXIMUM REALIZATION OF INDIVIDUAL CAPABILITIES	101
<i>Sinigovets V., Sinigovets I., Pavlenko V.</i> THE RELATIONSHIP OF BODY COMPONENTS WITH BASAL METABOLISM BY QUALIFIED BIATHLONISTS	109
<i>Sinigovets L., Piltay S., Redko S.</i> PILATES AND STEP-AEROBIC MEANS IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS	117
<i>Sliusarchuk V.</i> CHANGE OF PHYSICAL PREPAREDNESS INDICATORS OF GIRLS – FUTURE BORDER GUARDS DURING THE FIRST YEAR OF EDUCATION IN THE SPECIALIZED INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION	125
<i>Sokolovskaya L., Kondratenkova Ye.</i> COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL INDICATORS OF FIRST YEAR FOREIGN STUDENTS AT DIFFERENT STAGES	131
<i>Khudolii O., Ivashchenko O., Veremeenko V.</i> MOTOR ABILITIES: THE STRUCTURE OF DEVELOPMENT IN BOYS 12-14 YEARS	137
<i>Shalar O., Strykalenko Ye., Huzar V.</i> PROPERTIES OF PERSONALITY OF YOUNG HANDBALLERS AND THEIR INFLUENCE ON THE EFFECTIVENESS OF COMPETITIVE ACTIVITIES	146
<i>Koryagin V., Blavt O., Ponomaryov S.</i> THE CONTROL OF THE FUNCTIONAL STATE OF THE CARDIACRESPIRATORY SYSTEM IN APPLYING INFORMATION AND COMMUNICATIONS TECHNOLOGY	153
<i>Volkov Y., Soltanowich L.</i> CONTROL AND ASSESSMENT OF STUDENTS' KNOWLEDGE WITH THE USE OF EDUCATION TESTS	158
<i>Zhula L., Tkachenko S., Zhula V.</i> STUDENTS' SPECIAL MOTOR QUALITIES DEVELOPMENT DURING THE PROCESS OF VOLLEYBALL TRAININGS.....	165
<i>Kurtova H., Grishko Yu., Ponomarenko O.</i> STRUCTURE OF PHYSICAL TRAINING OF TECHNICAL UNIVERSITY STUDENTS.....	170
<i>Lysenko L., Vitchenko A., Voiedilova O.</i> THE WAYS OF EMPATHY DEVELOPMENT OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION SPESIALISTS	175
<i>Ogar G., Kalnitskiy B., Kriventsova I.</i> THE FEATURES OF DIFFERENT QUALIFICATION WRESTLERS' POWER TRAINING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	182
<i>Poluliashchenko Iu., Saienko V., Tolchieva H.</i> GENERATION PROCESS OF CUMULATION OF PATRIOTISM BY NATURE OF PHYSICAL CULTURE	188
<i>Pronikov O., Terentyeva N., Deykun M.</i> PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENT SPORTS IN UKRAINE	195
<i>Rybalko L.</i> FORMING THE READY FOR FUTURE PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS FOR HEALTH PROCESSING.....	201

Sahach O. RPEDAGOGICAL REFLECTION AS ONE OF THE FUNDAMENTAL COMPONENTS OF A TEACHER'S PROFESSIONAL GROWTH.....	208
Strok A., Gorodilin S. METHODOLOGY FOR EVALUATING MILITARY APPLIED PHYSICAL PREPAREDNESS OF STUDENTS IN KADET SCHOOLS 10-11 CLASSES	213
Sundukova I. MENTAL HEALTH AS A PREREQUISITE FOR SUCCESSFUL SELF REALIZATION OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION FUTURE TEACHERS.....	218
Fedorets V., Klochko O. IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGY OF DEVELOPMENT OF HEALTH-SAVING COMPETENCE OF PHYSICAL CULTURE TEACHER'S BASED ON THE HEALTH PHENOMENA, REPRESENTED AS AN EXISTENCE AND ONTOLOGY	223
Tsyhura H. THE TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION FACULTY STUDENTS FOR EDUCATIONAL ACTIVITIES ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	236
Shynkarova O. COMPONENTS AND LEVELS OF READINESS OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS FOR THE ORGANIZATION OF EXTRACURRICULAR FITNESS ACTIVITIES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	243
Buzhina I., Imeridze M., Nepomniashchaya I. HEALTH PRESERVATION IN THE PROCESS OF FORMATION OF POSTURE ON ONTOGENESIS OF PUPILS OF 10-12 YEARS	250
Zavydivska N. FEATURES OF THE STRUCTURAL-LOGICAL SCHEME OF PHYSICAL TRAINING OF STUDENTS IN THE PRESENT CONDITIONS: THE CONCEPT OF HEALTH-PRESERVING EDUCATION.....	256
Mekhed O., Riabchenko S., Zhara H. YOUNGSTERS' HEALTHY LIFESTYLE FACTORS ANALYSIS.....	262
Nosko M., Harkusha S., Vertel A. CURRENT RISK FACTORS FOR PUPILS' AND STUDENTS' HEALTH.....	267
Nosko M., Zavydivska O. THE STRUCTURE OF COMPLEMENTARY-INTEGRATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF FORMATION THE READINESS FOR CREATION OF HEALTH-ORIENTED ENVIRONMENT IN ORGANIZATION OF FUTURE MANAGERS'	274
Pavlenko I. PHYSICAL CULTURE AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF THE SUBJECT TEACHER AS A SOCIALLY NECESSARY DIRECTION OF PROFESSIONAL ACTIVITY	282
Petrenko N., Petrenko E., Romanova V. THEORETICAL AND METHODICAL ASPECTS OF FORMATION OF STUDENTS' PHYSICAL CULTURE IN MODERN CONDITIONS.....	287
Samokhvalova I. NON-FORMAL PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS.....	292
Troyanovska M., Lazarenko M., Zhlobo V. INJURY PREVENTION IN ADAPTIVE PHYSICAL CULTURE FOR STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS.....	296
Khanikiants O., Solomonko A., Rymar O. PHYSICAL PREPAREDNESS OF 15 - 16 YEARS GIRLS (ON THE EXAMPLE OF THE FIRST YEAR COLLEGE STUDENTS).....	302

Yuraha O. CONCEPTUAL BASIS OF THE LEVEL OF PHYSICAL FITNESS OF STUDENTS OF YANKA KUPALA GRODNO STATE UNIVERSITY	309
Yagotin R., Degtyarenko T., Bosenko A. MODEL OF INDIVIDUALIZED PEDAGOGICAL CONTROL OF ADAPTING STUDENTS TO PHYSICAL LOADS	317
Bermudes D., Balashov D., Chaylo N. THE USE OF FITNESS IN THE TRAINING SESSIONS OF STUDENT FOOTBALL PLAYERS.....	323
Boichuk R., Korop M., Bieliavskiy I. IMPORTANCE OF AGILITY AND COORDINATION FOR SUCCESSFUL GAME ACTIVITY OF VOLLEYBALL PLAYERS AT THE STAGE OF TRAINING FOR THE HIGHEST ACHIEVEMENTS.....	330
Burla A., Vozny A., Syrik A. FEATURES OF RESTORATION OF YOUNG RIDERS AND BIATHLONISTS.....	335
Vertel A., Lyapin V., Seroshtan V. THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LEVEL OF PHYSICAL CONDITION AND TECHNICAL AND TACTICAL READINESS OF VOLLEYBALL PLAYERS AT THE STAGE OF SPECIALIZED BASIC TRAINING	340
Voronovich Y. COMPARATIVE ANALYSIS OF ANTHROPOMETRIC DATA OF WEIGHTLIFTERS OF DIFFERENT SPORTS QUALIFICATIONS.....	347
Geichenko L. THE RELATIONSHIP BETWEEN SPECIAL PHYSICAL FITNESS AND COMPETITIVE RESULTS IN WOMEN'S RACEWALKING	352
Zhlobo T., Zhlobo V., Polovnikov I. DEVELOPMENT OF FEMALE STUDENTS' COORDINATION SKILLS DURING KANGOO JUMPS™ CLASSES.....	357
Krivenkov Yu. ON THE ISSUE OF VOCATIONAL TRAINING TRAINING OF CADETS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS.....	362
Levkov R. TO THE QUESTION ABOUT THE EFFICIENCY OF THE APPLICATION OF SOME TECHNICAL ACTIONS IN THE TAEKWONDO WT SPORTS DUEL.....	367
Lutovinov Yu. THE PROBLEM OF THE USE OF TRAINING MEANS OF GENERAL AND SPECIFIC TRAINING IN PREPARATORY PERIOD OF THE ANNUAL MACROCYCLE TRAINING OF YOUNG MALE AND FEMALE WEIGHTLIFTERS.....	372
Nikolaicheva A. EFFICIENCY OF POWER TRAINING METHODS OF QUALIFIED BASKETBALL STUDENTS BASED ON THE USE OF WRESTLING ELEMENTS.....	378
Nikolaicheva A., Belova T., Popko L. WAYS TO INCREASE MOTOR ACTIVITY OF YOUNG BASKETBALLERS ON THE STAGE OF INITIAL SPECIALIZATION.....	385
Pechkovsky I., Lavshuk D., Kamotski K. INCREASING THE SPEED OF MOTOR REACTIONS AT POLICE CADETS WHEN DOING CONTRATTACKING ACTIONS WITH FEET	396

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Друкується за рішенням вченої ради
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 3 (159) / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. Чернігів : НУЧК, 2019. 420 с. (Серія: Педагогічні науки)

Видання з 2019 р. є правонаступником фахових видань України «Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка» (1998–2010) та «Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка» (2010–2019). Зміна назв видання була викликана змінами офіційної назви ЗВО.

Публікації розміщуються в міжнародних репозитаріях даних *Zenodo* та *OpenAIRE*.

Наукове видання індексується в *Google Scholar*.

*За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень відповідальність несуть автори.
Abstracts представлено в авторській редакції.*

Технічний редактор **О. Єрмоленко**

Комп'ютерна верстка
та макетування **О. Клімова**

Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 65-17-99
nuchk.tipograf@gmail.com

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

Підписано до друку 26.09.2019 р. Формат 60x84 1/8. Друк на різнографі.
Обл. друк. арк. 40,32. Ум. друк. арк. 48,8. Наклад 150 прим. Зам. №0102.

Віддруковано ТОВ "Видавництво "Десна Поліграф"
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року
14035, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40
Тел. (0462) 972-664